

Tijding

Editie 1 - 2024

ONDERNEMER CEES VAN PELT:

'Geloven dat genade ook voor jou is'

IN GESPREK MET HENK BOERMAN

De IZB laat Dabar niet los

AMBASSADEUR BRAM VAN DER KOOY:

'Het evangelie vertellen heeft mijn hart'

Lef in
de kerk

 izb

Lef

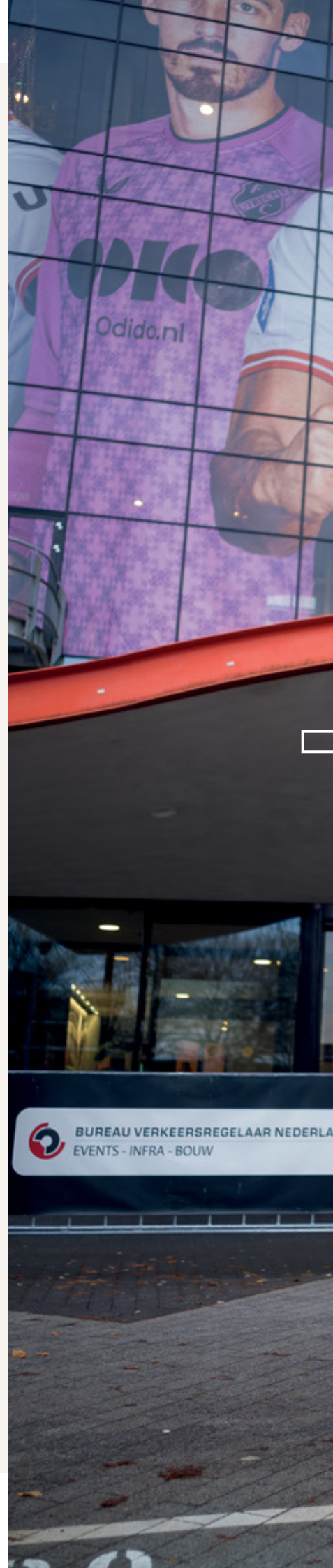
'Lef in de kerk' is het thema van dit eerste nummer van Tijding in 2024. Natuurlijk hebben we het dan niet over branie. Het gaat over ons hart, wat ook de uiteindelijke Hebreeuwse oorsprong is van ons woord lef. Hart hebben voor de goede zaak, voor God, voor missie in ons land. En daarin gaat het dan om moed, om vertrouwen dat God ons voorgaat.

Lef in deze zin is het vermogen om kwetsbaar te zijn en je zelfverdediging te laten zakken. De moed om je van het spoor te laten brengen dat je tot nu toe volgde omdat je een roeping hoorde. Dat gaat samen op met het opgeven van de veiligheid van het vertrouwde. Hoe klein de stap ook is, je gaat een drempel over naar een gebied dat je niet zo goed kent.

In dit nummer zijn er verhalen te vinden van mensen die allemaal op hun eigen manier lef hebben. Bijvoorbeeld om in een seculiere vinexwijk van Den Bosch te werken aan een nieuwe geloofsgemeenschap. Of om woorden te geven aan wat je rondom je ziet gebeuren en dat in verbinding te brengen met het evangelie.

Lef is er nooit helemaal voor honderd procent. Er is altijd een mengvorm van moed en huiver voor dat wat je niet kent of in de hand hebt. Zo heb ik dat althans zelf ervaren in het afgelopen jaar waarin zich steeds meer uitkristalliseerde dat het goed is om weer terug te keren naar de gemeente. Om de eerste roeping in mijn leven weer op te zoeken. Het vertellen wat er in je hart leeft, het je toevertrouwen aan wat anderen over je denken en zeggen, het loslaten van het vertrouwde, en daardoorheen Gods stem horen is een oefening in lef. Ergens een kleine op de schaal van alles wat er verder in de wereld gebeurt, maar omdat het zo dichtbij is, toch een oefening in lef. Die oefening wens ik ieder toe.

*Ds. Sjaak van den Berg,
directeur-bestuurder IZB*

'Ik kan opgetogen zijn over werkelijk contact'

Michel Dickhoff (l)
en Kees van Ekris

KEES VAN EKRISS THEOLOGOOG DES VADERLANDS

Als theoloog des vaderlands zal Kees van Ekris, programmaleider bij IZB-Areopagus, een jaar lang de ambassadeur zijn van de theologie in Nederland. Wat doet deze nieuwe rol met hem? 'Ik doe eigenlijk gewoon wat elke dominee doet. Ik hoop ook dat dominees ervaren dat ik expliciet maak wat zij doen.'

We ontmoeten elkaar in Rotterdam, met uitzicht op de Hef, in een buurtcafé in de wijk Feijenoord. Kees heeft net een paar straten verder een podcastaflevering opgenomen over trends die hij ziet als theoloog en die volgens hem typerend zijn voor deze tijd. Deze kroeg is een bekend supporterscafé: er hangt een shirt aan het plafond en de ramen zijn beplakt in de kleuren van de Rotterdamse club. De plek past wel een beetje bij zijn eerste ontmoeting die hij had als Theoloog des Vaderlands, waarover later meer.

Hij heeft een plan gemaakt, getiteld 'theologie voor het oprapen', waarbij hij op tien plekken op zoek gaat naar ervaringen van schoonheid, waarheid en goedheid, en daar als een 'chroniqueur' verslag van doet. Allereerst ging hij mee met Michel Dickhoff, theoloog en FC Utrecht-supporter, want, zo schrijft Kees in zijn dagboek (dat op de site van de IZB te lezen is): 'In de voetbalwereld is veel aan de hand. Alle grote explosieve thema's komen erin terug. Geweld, dreiging en haat. Druk en stress en afbraakcrisis's. Sociale spanning onder supporters. De rol van geld, van heel-veel-geld-verdienen. Van media, belangen en belangenverstrengeling.'

Kees wordt gevraagd om langs te komen op de meest uiteenlopende locaties. Hij gaat op bezoek bij een ggz-instelling en bij een bedrijf dat AI ontwikkelt. Hij loopt een dag mee met een voorganger van een migrantenkerk en misschien met een bankdirecteur. Het wordt dus een

afwisselend jaar, waarin hij niet alleen zelf observaties doet, maar ook de rol van theologen in de samenleving in de spotlights wil zetten.

De jury heeft je gekozen omdat je 'mensen bestudeert die in hun eigen tijd anders durfden te denken, anders te handelen, vanuit andere idealen'. Waar komt die belangstelling voor levensverhalen bij jou vandaan?

'Ik heb altijd veel van literatuur gehouden, van verhalen over andere mensen uit andere tijden. Literatuur hielp mij om woorden te vinden voor wat ik zelf allemaal dacht en voelde, maar onuitgesproken bleef. Literatuur leerde me invoelingsvermogen: een ander mens is te begrijpen. Dat voedt bij mij de overtuiging dat er contact mogelijk is met ieder mens. Toen ik gemeentepredikant was, viel het mij op dat er wederkerigheid in pastorale gesprekken zit. Soms was ik zelf moe of somber en ontving ik juist veel van iemand die zelf bijvoorbeeld ernstig ziek was. De rollen zijn vaak omgedraaid.'

'Diversiteit is een rode draad in mijn hele biografie', vertelt hij. 'Mijn moeder is immigrantendochter; mijn vader heeft veel gereisd. Zelf werkte ik een tijdlang in de zending. Dat perspectief van de ander heeft me dus altijd wel gefascineerd. Ik heb dat ook altijd gevoeld in het Bijbellezend. Ik lees over mensen uit andere tijden, maar de ontmoeting met Jezus is op een analoge manier door ons ook te beleven.'

In mijn studententijd liep ik een halfjaar stage in een psychiatrisch ziekenhuis. Ik zag daar pastores die de moed en de energie hadden om contact te maken met mensen die onbereikbaar lijken. Ik weet zelf ook goed hoe het is om die troost te ondervinden, dat een ander aandacht heeft

voor mij. Ik kan opgetogen raken van werkelijk contact. Ik woon in een leefgemeenschap. In de kampung waar ik woonde in Indonesië leefden mensen met een Chinese, Molukse en Javaanse achtergrond samen. Die pluraliteit, diversiteit is een rode draad in mijn hele biografie.'

'Ik heb het idee dat theologie daardoorheen werkt, daarin operationeel is', zegt hij. Theologie geeft taal en een manier van kijken. 'Ik probeer bijvoorbeeld om het Kyrië – om een woord uit de theologie te gebruiken – te ontdekken in de levensverhalen van mensen. Dat zijn de ogen waarmee ik kijk. Er zit dus veel theologie in die houding. De christelijke traditie reikt een heel reservoir aan begrippen aan om levensverhalen te duiden.'

Ben jij in het gewone leven ook een chroniqueur, bijvoorbeeld een dagboekschrijver?

'Ja, ik ben een beschouwer, en ook wel een observator. En vandaaruit communiceer ik. Als gemeentepredikant kwamen de gebeden die ik uitsprak uit de gemeente, uit de tijd, maar ook uit eigen bevinding. Je ziet dingen gebeuren, en dat spreek je uit in de gebeden tot God. Je bent onderdeel van een stroom aan indrukken en ervaringen die je als predikant verwerkt. Die stromen als het ware door je heen. Ik geef me graag aan groepen, maar ik kijk ook tegelijkertijd toe.'

Je hebt een projectplan gemaakt als Theoloog des Vaderlands, waarmee je op tien plekken op zoek gaat naar 'theologie voor het oprapen'. Wat maakt de theologie zichtbaar?

'Theologie maakt iets expliciet waar mensen soms zelf geen kennis meer van hebben. Theologie gaat over openbaring. God roept iets wakker wat er voorheen niet was. Maar theologie gaat ook over verheldering. Theologie kan ook duistere zaken, verlangen of bepaalde verwondingen benoemen. We hebben daarvoor theologie, maar ook psychologie en poëzie nodig.'

Rebellie

Hij geeft een voorbeeld. 'De activist Paul Kingsnorth, die bekeerd werd tot God, schreef eens dat het woord 'rebellie' voor hem essentieel is in de geloofwaardigheid van het geloof. Hij

“

Wij leven in een cultuur die zelf God wil zijn.”

Kees van Ekris in gesprek met Ron Jans.

Ik ben ervan overtuigd dat die herinnering aan God ergens te vinden is in mensenlevens.”

voelde dat we in een cultuur leven die rebelleert tegen God. Wij leven in een cultuur die zelf God wil zijn. En toen hij dat in het christelijk geloof teruglas, sloeg dat in. Het is een rake typering van de drift in onze cultuur. Dat is met elk theologisch begrip zo, of je het nu over zonde, verbond of verkiezing hebt. Het openbaart de diepte van de werkelijkheid. Ik sprak eens iemand die in één dag zijn huwelijk en de relatie met zijn kinderen kapotgemaakt had. Dan kom je terecht bij hoe Paulus over zonde spreekt: wat ik wil, dat doe ik niet, en wat ik niet wil, dat doe ik. Het was alsof een soort macht hem overnam, zo zei hij. De taal van de zonde als destructieve macht herkende hij meteen. Wat ik maar wil zeggen: de taal van de theologie is een pastorale taal, net als die van de psychiater.’

Je eerste afspraak was bij voetbalclub FC Utrecht. Je was daar op uitnodiging van FC-Utrechtfan en theologiestudent Michel Dickhoff. Waarom heeft hij je uitgenodigd om mee te lopen?

‘Dat ging eigenlijk heel humoristisch. Tijdens de Nacht van de Theologie zei ik dat ik een keer bij Ajax mee zou willen kijken. Daar was toen veel

aan de hand. Maar Michel was ook aanwezig en zei: “vergeet Ajax, kom bij FC Utrecht kijken”. Hij is een tijdlang onderdeel geweest van de fanatiekste aanhang, de Bunnikside. Hij wilde mij zijn wereld en zijn komaf laten zien en laten begrijpen. Sport is een belangrijk fenomeen in onze cultuur, zowel qua verbinding maar ook als het gaat om de macht van geld, commercie en geweld.’

De Bunnikside is berucht....

‘De volkswijken van Utrecht hadden allemaal hun eigen bendes, vertelde Michel me. Dan heb je het over bijvoorbeeld Ondiep en Zuilen; vroeger waren dat volkswijken. De Bunnikside is ontstaan als een soort verbond tussen die bendes: op zondag bij de voetbalwedstrijden waren ze samen, doordeweeks vochten ze met elkaar. Michel vond op de Bunnikside echte maten, die zeiden: jij blijft staan, en wij staan voor jou, wij verdedigen jou. Die kant heeft de Bunnikside ook. Het was ook heftig. Op zondag ging het erom jezelf in de stemming te brengen met alcohol en muziek en dan je extatische uur hebben. Daar heeft Michel op een gegeven moment afscheid van genomen.’

Herinnering

Kees: 'Michel was al een tijd voorzichtig op zoek, wist dat hij meer wilde met het geloof, mailde een dominee en raakte in gesprek. Op die weg vond hij God. Kleine ervaringen uit zijn jeugd kwamen in een ander licht te staan. Hij vertelde me bijvoorbeeld over de zusters Augustinessen in Utrecht, die actief waren in zijn wijk. Bij hen mochten de jongens uit de wijk sporten, jongens die normaal gesproken voor alles moesten vechten. Er was een zuster die vaak vroeg, terwijl ze hem aankeek: en hoe gaat het met jou, Michel? Die momenten van oprechte aandacht, van mensen van God, kwamen later weer in zijn herinnering.'

Als theoloog luistert hij met een extra 'sensor' naar zulke herinneringen. 'Ik ben ervan overtuigd dat het ergens te vinden is in mensenlevens, die herinnering aan God of een spoor van hem. Vroeg of laat vinden we dat spoor terug in jouw leven, denk ik vaak als ik met mensen in gesprek ben, of laat anders dit gesprek een spoor zijn. De voetbalwereld is wat dat betreft niet anders; die is misschien rauwer dan sommige andere omgevingen, maar er zit veel theologie in, en als je lang luistert hoor je zoveel.'

Je hebt ook een ontmoeting gehad met Ron Jans, de trainer van FC Utrecht. Wat vind je bijzonder aan die trainer? Wat kunnen we van hem leren?

'Ik vind dat een legendarische voetbaltrainer. Als één van de weinige collega's in Nederland durfde hij Louis van Gaal aan te spreken op de wijze waarop hij andere coaches kleineerde. Hij is beroemd om zijn benadrukken van menselijkheid in het voetbal, van amicale verhoudingen, van elkaar in de ogen kunnen kijken. Afgelopen periode nam Utrecht afscheid van een speler, Mats Seuntjens, wiens contract werd ontbonden vanwege teleurstellende resultaten. Dan is Ron Jans iemand die publiekelijk zegt dat Mats een fijn persoon is, dat er met vreugde is samengewerkt en dat het 'ons' – let op 'ons': speler, club en coach – niet gelukt is te bereiken 'waar we op hoopten'. Dat vind ik zo'n innerlijke adel hebben.'

Bezieling

Hij denkt even na. 'Ron Jans is wat mij betreft een soort 'moderne herder'. Maar toen ik dat tegen hem zei, reageerde hij terughoudend, en hij citeerde een tekst uit psalm 23. In de Bijbel staat toch 'de Heer is mijn herder', zei hij. Maak mij niet te groot! Als je goed luistert hoor je in zijn reactie een bepaalde verlegen vroomheid. Hij wil niet op die plek staan. Prachtig, toch?'

Ron Jans vertelde hem dat hij zijn spelers 'een ijzeren discipline voor het gewone' aanleert: je groet elkaar, je vraagt elkaar eens hoe het gaat. Kees: 'Bezieling komt in de voetbalwereld niet tot stand door grote toespraken, maar terloops. Zo'n voetbalteam is een kleine gemeenschap. En zo'n coach is toch een soort vader. Ron Jans' eigen vader was conciërge in Zwolle, vertelde hij me. Een grote foto van hem staat op zijn kamer. Die vorming door je vader en moeder is

zo belangrijk. Dat zouden we moeten accentueren en versterken. Vorming ontstaat door mensen die we hoogachten. Het gaat om de geest die in jou ademt, om de atmosfeer die je uitstraalt, dat is voelbaar.'

Als Theoloog des Vaderlands is hij een jaar lang een soort ambassadeur van de theologie. Kees van Ekris wil met zijn tocht langs verschillende plekken laten zien wat een dominee doet. 'De dominee is toch een soort archetype. Mensen zeggen dingen tegen hem die ze soms niet eens tegen hun geliefde zeggen. Een dominee in een willekeurige plek doet wat dat betreft niks anders dan wat ik in dit jaar als Theoloog des Vaderlands doe. Bij allerlei mensen komen, luisteren, God zoeken en op Christus wijzen. Ik hoop ook dat dominees bij mijn project ervaren dat ik expliciet maak wat zij doen als ze bij de catechisatie zijn of als ze een ouderkring leiden.'

Missionaire trendrede en podcast

Onlangs hield Kees de missionaire trendrede 2024, waarin hij vijf trends signaleert: de thema's lichaam, onderdak, geestkracht, radicaliteit en het genereren van ideeën. Hoe beïnvloeden die thema's ons en welke missionaire kansen bieden ze? Deze vijf trends waren ook onderwerp van gesprek van een podcast met onder meer Arie Boomsma, Paul Schenderling en Beatrice de Graaf.

Kijk op www.izb.nl/trendrede om de trendrede te downloaden. Wil je de trendrede als brochure ontvangen? Stuur dan een mail naar areopagus@izb.nl. De podcastserie is vanaf begin mei beschikbaar via dezelfde pagina of je favoriete podcastapp. De serie wordt gepubliceerd onder de stream van 'Dit dus', onderdeel van Eerst dit.

Dagboek

Als Theoloog des Vaderlands houdt Kees van Ekris een dagboek bij, de 'Kroniek van Kees'. Zijn dagboek is te lezen op de site van de IZB. Maandelijks worden fragmenten ook gepubliceerd in de nieuwsbrief Company of Preachers. www.izb.nl/theoloog-des-vaderlands

**PIONIEREN: LUISTEREN NAAR
ELKAARS VERHALEN**

‘Het is je eigen wereld, je eigen hart’

Krijgt God hier ooit voet aan de grond? Wat heeft Hij hier te zoeken? Op het eerste gezicht is De Grote Wielen in Rosmalen een welvarende wijk. Geen gemeenschappelijk gedragen traditie, geen gestolde manieren van doen. Er zijn wel bruggen, die delen van de wijk met elkaar verbinden. Maar de onderlinge verbinding is ver te zoeken. Haast, stress, druk, geen tijd. Wat moet je in deze nieuwbouwwijk met het verhaal van God? Een greep uit de ervaringen die ik opdeed bij CRUX, pioniersplek sinds 2018.

Je loopt door de wijk. Je proeft en ruikt, kijkt en luistert. Je hoort van breuken en scheuren. Van je verloren voelen. Ik werd er tijdens een van onze ontmoetingen in de wijk mee geconfronteerd. Tijdens een ‘Kijken in de ziel’-avond in het wijkcentrum was hij aanwezig. Hij stelde zich voor en meldde maar meteen dat hij atheïst is. Hoe confronterend en provocerend wil je het

hebben? Wel heel moedig. Lef. In het hol van de leeuw. Je kunt ook maar beter gelijk je kaarten op tafel leggen, dan ze voor de borst te houden. Ik was eerst wel wat van de kaart. Het beloofde in elk geval een spannende avond te worden!

Zacheüs kwam ter sprake. Voor mij als pionier was het de taak die avond iets te zeggen over Jezus. Die gekomen is om zondaren zalig te maken. Een sterk verhaal, dit is toch waarom je het doet? Om uit te delen van Jezus en zijn liefde. Maar bij deze man gingen de stekels overeind. Het kwam niet binnen. Mislukt? God buiten de deur? De Geest kwam uit onverwachte hoek. Het gesprek ging over je verloren voelen. De Geest liet het licht schijnen op Jezus, die gekomen is om het verlorene te zoeken. De Bijbel ontvouwde zich in z'n veelkleurigheid. Op Gods manier. Hoe wonderlijk kan het lopen.

Deze atheïst verwoordt trefzeker wat borrelt en bruist op de bodem van mijn hart. Wij

verschillen ten diepste niet van elkaar. Nou ja, één woordje. Hij gelooft dat God niet bestaat. Ik geloof dat God wel bestaat. Maar wel een wereld van verschil. Inmiddels trekken we samen op om ons leven te verdiepen. Wat houdt dat woord 'geloven' voor ons beiden in? En wat betekent het voor mij om in God te geloven? Wat betekent het voor hem om níet in God te geloven?

Sterke verhalen

Hij reikt mij boektitels en filmtitels aan, om het daar over te hebben. Het confronterende: een atheïst is niet iemand van een andere wereld. Het is je eigen wereld, je eigen hart. Hoe confronterend ook. Hij weet mij uit te dagen en te provoceren. Tevoorschijn te laten komen. En een christen is voor hem ook niet iemand van een andere wereld. Maar staat midden in de wereld, ook zijn wereld. Die hem weer uitdaagt. Zo tasten we en zoeken we naar hoop en houvast. Zo is Gods Geest bezig om in de wijk voet aan de grond te krijgen. Om wijkbewoners

vaste grond onder de voeten te geven. God, die wel degelijk wat te zoeken heeft in De Groote Wielen, zoekt het verlorene. De mens die Hij kwijt is. De mens die God ergens kwijtgeraakt is. En hem inmiddels liever kwijt dan rijk is. Hoe zoekt God bij ons in de wijk? Door zijn Geest. Door sterke verhalen. Een eeuwenoude en beproefde werkwijze, al bekend in de tijd van het Oude Testament.

Ik trek in figuurlijke zin mijn laarzen weer aan. Samen banjeren we door de modder van het leven. We merken onderweg de zuigkracht van de tijdgeest. Maar zijn ertegen bestand door de trekkracht van Gods Geest. De trekkracht van Gods verhalen.

Luchtballon

Ik denk aan die man die verdwaald was. Hij zag een luchtballon, en vanaf de grond riep hij de ballonvaarders toe: 'Waar ben ik?' Om zich te kunnen oriënteren. Om weer richting te krijgen. De ballonvaarders noemden hem de coördinaten. Iets over breedte- en lengtegraden. Maar de verdwaalde man kon er niets mee. Hij had voor hem begrijpelijke oriëntatiepunten nodig, zoals een kerktoeren, die hem weer op weg zouden helpen. Om zijn richting te kunnen bepalen. Pionieren is voor mij samen optrekken.

Verbinden. Luisteren naar elkaars verhalen. En als je goed luistert, de tijd en de ruimte ervoor neemt, merk je dat God, heel verrassend, al van zich laat horen. Dus ook hier vaste voet aan de grond weet te krijgen.

Ds. Wolter Stijf
Pionier CRUX - Rosmalen

VAN RELIGIE NAAR RELATIE

**‘Geloven dat
genade ook
voor jou is’**

Cees van Pelt is directeur van reisspecialistengroep Destin Travel. We treffen hem op een grauwe januariochtend, een van de eerste van dit jaar, in zijn sfeervolle kantoor in Hendrik-Ido-Ambacht. Wat volgt, is een indrukwekkend gesprek over zijn leven en geloof, én over zijn betrokkenheid bij het missionaire werk van de IZB.

Cees van Pelt (64) is een verhalenverteller pur sang. Dat heeft hij naar eigen zeggen van zijn vader. Hij koestert ze, die verhalen uit zijn familiegeschiedenis, mede doordat zijn vader in 1978 op 44-jarige leeftijd overleed. 'Dan staat de foto stil, hè? Alles van de jaren daarvoor moet je zien te bewaren. Want dat kan hij niet meer vertellen.' Wat helpt, is dat Cees gezegend is met een goed geheugen en dat hij met zijn moeder, die 88 werd en afgelopen zomer stierf, veel over vroeger kon spreken. 'In het laatst van haar leven was vroeger actueler in haar hoofd dan het actuele waar ze soms niet helemaal meer weet van had.'

Cees, voluit Cornelis Maarten, is vernoemd naar zijn beide opa's. De ene was tuinder in Ridderkerk, de andere arbeider in het Zeeuwse Wolfaartsdijk. Cees' vader koos na de kweekschool voor een baan als schoolmeester in het rampgebied van de Watersnood en belandde op een tweemans-schooltje in Wolfaartsdijk. Daar leerde hij Cees' moeder kennen. Ze kregen drie zoons, waarvan Cees de oudste is. De jongens groeiden op in de Gereformeerde Gemeente, net als hun ouders.

In zijn jeugd verhuisde Cees zeven keer. Het langst woonde hij in Dordrecht. 'Mijn vader was erg onrustig', zegt hij daarover. 'Het had ook te maken met de economie die aantrok. Iedere verhuizing betekende weer een stapje beter.' Regelmatig logeerde hij bij zijn opa en oma in Wolfaartsdijk. 'Ze hadden het niet breed met zeven kinderen. Er was geen geld om elke dag melk te kopen. Maar ik hoor het mijn opa nog zeggen: "Zelfs het water werd gezegend". Want hun kinderen waren nooit ziek.' Ontroerd: 'Dat zegt iets over hoe ze in het leven stonden, wat God in hun leven betekende.'

Redding

Ieder jaar, rond zijn verjaardag, vertelde Cees' opa over de Watersnoodramp van 1953. 'Ze hebben die nacht zingend en biddend op het dak van hun huis doorgebracht. Het water steeg binnen een uur tot aan de dakgoot.' Het gezin werd uiteindelijk door een oom van Cees gered. Kort daarna stortte het huis in. De gebeurtenis heeft het leven van zijn moeder getekend, zegt

Cees. 'Ik weet dat het op haar zoveel indruk heeft gemaakt dat daar de basis ligt voor haar geloof. Het was redding voor lijf en leden, maar ook haar redding in geestelijke zin.'

Na de lagere school ging Cees naar de mavo, de havo en de hotelschool. Die laatste opleiding maakte hij niet af vanwege het plotselinge overlijden van zijn vader. Direct na de begrafenis stapte hij in het bedrijf dat zijn ouders tien jaar daarvoor oprichtten, reisbureau Amicitia. 'Vanaf 1966 leidde mijn vader reizen in de schoolvakanties. Dat resulteerde erin dat hij in 1968 samen met mijn moeder een reisbureautje startte. In 1977 was er zoveel vraag naar vaarvakanties dat hij besloot een eigen passagiersschip te laten bouwen. Dat heeft hij nooit af gezien.'

Geen keus

Het overlijden van zijn vader was heel ingrijpend, zegt hij. Het gezin woonde net in Driebergen. 'Het was zo plotseling, onze wereld stortte in. Wij waren radeloos, reddeloos en roerloos. Een schip op de helling, een bedrijf in expansie en de initiatiefnemer, de roerganger, de beleidsbepaler die er niet meer bij was... Vanaf toen zijn we een heel ander gezin geworden, sterk op elkaar aangewezen.' Hij herinnert zich de bittere, harde en strenge winter dat jaar. 'Ik voel het nog. Dat kwam bij elkaar: die winter van '78 en het wegvallen van mijn vader. Maar we hadden geen keus: we moesten door.'

Het schip werd afgebouwd en in de vaart gebracht. Vanaf 1979 gaf Cees leiding aan het reisbureau

en de rederij. Hij was 19 toen hij daarmee begon. 'Veel te jong natuurlijk', zegt hij nu. 'Maar we hadden tien jaar lang ons reisbureau in en aan huis gehad. Alles gebeurde thuis: sollicitatiegesprekken met reisleiders, onderhandelingen met de bank, reisgidsen schrijven en de post inpakken. Ik had tien jaar met mijn vader opgetrokken, reisgezelschappen uitgezwaaid, overal in het land informatieavonden gehouden. Ik wist daardoor eigenlijk alles.'

Vanaf dat moment was hij alleen nog maar aan het werk. Het bedrijf kreeg de nodige tegenslagen te verduren. Door de economische crisis van 1982 leed de rederij fors verlies. 'Als ik 's morgens de post ging halen, wist ik dat er rekeningen bij zaten die ik niet kon betalen.'

“

Onze maatschappij is een rollercoaster. In die hyperigheid moet de kerk een veilige haven zijn.”

Religie

In die jaren functioneerde zijn eigen geloof niet. 'Ik ging naar de kerk uit gewoonte en omdat ik er niet weg durfde te blijven. Als kind heb ik me in de kerk verveeld, mij als jongere zeiden de preken helemaal niets. Ik wist echter ook: als ik niet ga, dan loopt het fout af. Je kúnt geen afscheid nemen van God, en dat wilde ik ook niet. Maar er was geen sprake van een persoonlijk relatie met Christus. Het ging over religie: ik bad, ik leefde redelijk netjes en ik ging naar de kerk.' Van zijn moeder wist hij dat ze een levend geloof had. 'Toen mijn vader overleed, werd me dat nog duidelijker. Tegen de dokter die 's nachts tevergeefs geprobeerd had mijn vader te reanimeren, zei ze: "Nu moeten we eerst bidden." En ze pakte de Bijbel en las en bad. Ik dacht: als je dat in deze omstandigheden doet, dan kan het niet anders dan dat God je houvast is, de grond onder je bestaan. Ik heb me vastgegrepen aan het geloof van mijn moeder en ben erop meegelift, om het zo maar te zeggen.'

Het mooiste

Gelukkig is dat veranderd, zegt hij. 'Het mooiste wat mij is overkomen, gebeurde in de Oude Kerk in Zwijndrecht bij dominee Van der Plas. Daar hoorde ik zo'n andere manier van preken dan ik gewend was. Daar werd heil verkondigd en ben ik gaan geloven. Geloven dat genade ook voor mij is. Het is een cadeau waar je geen recht op hebt, maar wat je wel krijgt. Dat heb ik daar leren verstaan.' Hij is dan inmiddels 35, getrouwd met Ellen en vader van vijf kinderen.

Anno 2024 werken vier van Cees' kinderen bij Destin Travel, net als zijn vrouw. Het familiebedrijf heeft vijf luxe merken: voor zee- en riviercruises, en voor vlieg-, trein- en muziekreizen. Ook Amicitia bestaat nog steeds. Op uitnodiging van ambassadeur Bram van der Kooy is Cees financieel betrokken geraakt bij het missionaire werk van de IZB. Hij ziet hoe in de kerk veel mensen via de achterdeur verdwijnen. Hoe het geloof wegsijpelt, niet meer functioneert of resoneert. 'Onze maatschappij is een rollercoaster. In die woeste baren van hijgerigheid en hyperigheid moet de kerk een veilige haven zijn, een baken van rust. En tegelijkertijd moet ze in verbinding blijven met de taal en cultuur van nu. Dat is voor

kerkenraden en predikanten een enorme uitdaging. Juist de IZB kan daarbij helpen. Daar werken getalenteerde mensen die de taal van deze tijd verstaan en al die waardevolle, oude verhalen uit de Bijbel nieuw laten klinken. Dan moet je als ondernemer niet aan de zijlijn blijven, dan laat je je hart en je portemonnee spreken. De missionaire plannen van de IZB zijn het waard om uitgevoerd te worden.'

“

Ik heb me vastgegrepen aan het geloof van mijn moeder en ben erop meegelift.”

‘Ik probeer de theologie weg te houden van mijn nachtkastje’

In de rubriek ‘Nachtlicht’ vertelt ds. Teun de Ridder (40), theoloog en trainer bij Areopagus, wat hij zoal leest voor het slapengaan – en op andere momenten van de dag.

Wat ligt er momenteel op je nachtkastje?

‘De slinger van Foucault’, van Umberto Eco. En ‘M. De laatste dagen van Europa’, van Antonio Scurati. Dat is een deel uit zijn serie over Mussolini. Heftige thematiek, en ook actueel, nu in deze tijd het populisme weer opkomt. Verder ligt er naast mijn bed een stapeltje Liters, het literaire tijdschrift waarop ik ben geabonneerd. Die lees ik dan niet van voor tot achter, ik pak er dan weer eens een gedicht uit, en dan weer een kort verhaal. Het gaat niet zo heel snel, dus die stapel wordt wel steeds hoger. Theologie lees ik ook veel, onlangs bijvoorbeeld van Bram van de Beek het boek ‘Ego’. Ook al gaat hij er met gestrekt been in, ik heb het met veel plezier gelezen. Overigens probeer ik de theologie weg te houden van mijn nachtkastje. En de hele lichte kost bewaar ik voor de zomervakantie.’

Op basis waarvan kies je een boek?

‘Meestal ga ik af op de recensies in de Volkskrant. Er verschijnt zo ontzettend veel dus ik leg de lat hoog – ze moeten wel minimaal vier sterren hebben. Daarnaast ben ik gaan teruggrijpen op klassieke literatuur. Die boeken hebben verder nauwelijks aanbeveling nodig, het zijn niet voor niets klassiekers! Zo heb ik vorig jaar voor het eerst ‘East of Eden’ gelezen, van John Steinbeck. En zodoende ben ik nu bezig in ‘De slinger van Foucault’. Dan heb je natuurlijk nog de christelijke

klassiekers zoals Shusaku Endo, Graham Greene, Maria Rosseels, Bé Nijenhuis.’

Wat zijn je guilty pleasures op leesgebied?

‘Ik weet niet of je het een guilty pleasure kunt noemen, maar ik heb best veel gelezen op het gebied van fantasy. ‘Lord of the Rings’ en ‘Game of Thrones’ las ik al voordat ze verfilmd werden. Sommigen in christelijke kring vinden dat een beetje raar. Maar die mythische taal en de verbeeldingskracht spreken mij erg aan.’

Heb je nog een aanrader?

‘Lastig, ik lees zó veel! (Scrollt door Goodreads, het platform voor boekenliefhebbers). O ja, heel leuk vond ik de Cromwell-trilogie van Hillary Mantel. Historische fictie. Ontzettend knap zoals zij in de huid van Thomas Cromwell wist te kruipen.’

Met je boodschappentas over de rode loper de kerk in

GELOOF IN ACTIE: GROTE KERK HILVERSUM OPENT DE DEUR EN ZET JONG EN OUD IN HET LICHT

Na deelname van de Grote Kerk in Hilversum aan het IZB-Focustraject ontstond het verlangen om geloof meer tastbaar te maken voor zowel kerkgangers als degenen die de drempel nog niet hadden genomen. Voor jong en oud. Dit traject liet diepe indrukken achter en het leverde twee mooie initiatieven op: 'Lighten the Night' en 'Kanaal 7'.

Een van de uitdagingen waarmee de kerk werd geconfronteerd, was het teruglopend ledenaantal, vooral onder twintigers. Jongeren leken af te haken, niet alleen bij de kerk, maar in sommige gevallen ook bij hun geloof. Dit fenomeen komt veel kerken ongemakkelijk bekend voor. Veel jongeren vertrokken voor studie en de verdere

opbouw van hun eigen leven, wat een krimpende kerk veroorzaakte. Gelukkig gooiden leden van de Grote Kerk de handdoek niet in de ring. Ondanks deze uitdagingen ontstonden inspirerende ideeën tijdens het Focustraject. Een daarvan was het samen bidden in groepen, geïnspireerd door een avond georganiseerd door René van Loon in het kader van 'Lente in de kerk'. Ook de behoefte om het evangelie zichtbaar te maken buiten de kerkmuren kreeg vorm. Uit deze wens ontstonden 'Lighten the Night' en 'Kanaal 7'. De deur open, de buurt in!

Steek het licht aan voor de ander

'Lighten the Night' verandert de winkelstraat eens per maand tijdens de koopavond (iedere derde donderdag van de maand) in een sfeervolle

Bevlogen vrijwilligers Rien en Marga lopen kordaat de winkelstraat in met doosjes met kaarsjes. 'Wilt u er ook een? U bent welkom in de Grote Kerk! Als u geen tijd hebt, dan mag 'm ook mee naar huis nemen. Heeft u thuis een mooi stiltemoment.' Mensen reageren wisselend, van een bescheiden 'dank je wel', tot het belangstellend over de rode loper de kerk binnenlopen. Mede-organisatoren Janet, Daniël, Jeroen en Nelline verwelkomen doorgaans bezoekers bij de open deur van de kerk. 'Lighten the Night' biedt een plek voor rust, bezinning en het branden van een kaarsje. Enkele bezoekers keren terug, soms uit nieuwsgierigheid, soms uit geloof. Uit sommige ontmoetingen ontstonden bijzondere connecties. Jan Mauritz, een van de initiatiefnemers van 'Lighten the Night', nodigde recentelijk twee mensen uit die hij zomaar tegen het lijf was gelopen.

Diensten van en voor jongeren

Het tweede initiatief, 'Kanaal 7', zag het licht in oktober 2022. Dit was het inspirerende en activerende antwoord op de behoefte om jongeren weer bij de kerk te betrekken. In de nasleep van de coronatijd bleven veel jongeren

bijeenkomst met gebed. Met achtergrondmuziek en kaarsjes werden winkelende bezoekers actief benaderd. Het idee was eenvoudig maar krachtig: het evangelie naar de mensen brengen, hen uitnodigen terwijl de kerk openstaat. Met de rode loper als gimmick. Het laatste kwartier van de koopavond wordt gewijd aan meditatief gebed, als een inspirerende afsluiting.

“

Ik zag de aankondiging hangen toen ik hier in de straat winkelde vanmiddag. Toen besloot ik vanavond te komen. Ik heb er geen spijt van.”

thuis de kerkdiensten volgen. Het op een rijtje in de kerkbanken zitten bleek niet iedereen meer aantrekkelijk te vinden. De Hervormde Kerk koos voor een experiment: een extra benadering buiten de twee zondagse diensten; een derde moment.

Gebaseerd op het 'Growing Young'-principe, ontworpen na onderzoek in Amerika, kregen jongeren enige mate van eigenaarschap over de dienst. Ze worden hierin actief betrokken, wat een levendige en boeiende ervaring oplevert. 'Kanaal 7' is verschillend dan de traditionele vormen van kerkdiensten; banken maakten plaats voor statafels midden in de kerk, soms binnen, soms buiten. Iedere dienst is weer anders!

Meningen en verbinding rond levensthema's

Korte presentaties van ongeveer tien minuten met daarin prikkelende stellingen over onderwerpen die spelen in het leven van jongeren worden afgewisseld met interactieve discussies, waarin jongeren de kans krijgen hun mening te delen, soms met een online Mentimeter, zodat ze elkaars reacties op beeld kunnen zien. Moderne liederen, muzikanten en jeugdbegeleiding zorgden voor een eigentijdse sfeer. De dienst wordt gemodereerd door een inspirerende moderator. Alles staat in het teken van interactie, onderlinge communicatie en inhoudelijke verkenning van levensthema's.

“

De boodschap van Jezus, in een veelzijdige eigentijdse vorm.”

Het concept van 'Kanaal 7' dat eens per maand als derde dienst wordt georganiseerd, brengt vernieuwing en dynamiek en het wakkert interesse aan. De bijeenkomst begint om half twaalf, met koffie, thee en lekkernijen om verbinding te stimuleren. De interactieve

dienst, omlijst door moderne Engelstalige liederen, start een half uur later.

'Dit is mijn kerk'

Wat deze dienst bijzonder maakt is de vorm. Naast de twee korte prikkelende preken worden groepsdiscussies en een creatieve workshop gefaciliteerd. Zo werd bijvoorbeeld eens een wereldkaart gebruikt om bewustwording te creëren over vervolging van christenen in verschillende delen van de wereld. Speels én confronterend. De workshop eindigde met gebed en een gezamenlijke maaltijd.

Deze aanpak bleek een succes. Niet alleen in het betrekken van tieners; ook twintigers vonden hun weg terug naar de kerk. Bij elke 'Kanaal 7'-dienst waren tussen de 70 en 90 deelnemers, waarvan iedere keer wel een paar nieuwkomers. Een opmerkelijk fenomeen voor een kerk die eerder worstelde met leegloop. Het is meer dan een dienst; een gemeenschap waar mensen zich gehoord, gezien en erkend voelen. Het basisprincipe blijft hetzelfde: de boodschap van Jezus. Maar nu in een veelzijdige, eigentijdse vorm. Inmiddels is het plan opgevat om 'Kanaal 7' binnenkort tweemaal per maand te organiseren.

Naast deze initiatieven faciliteert de kerk ook de Alpha-cursus in een grote groep. De rode draad door al deze acties is het gevoel van thuis-komen in een kerk met de blik op Jezus. Deelnemers voelen en dragen uit: 'Dit is mijn kerk!'

Meer over de initiatieven van de Hervormde Kerk in Hilversum vind je op www.grotekerkhilversum.nl.

Lichtspoor

Advertorial

hulpmiddel bij het ouderenwerk

*Een bakkie doen bij iemand die nauwelijks de deur nog uit komt, een bijpraat-telefoontje, een kaart door de brievenbus, **ogenschijnlijk kleine gebaren die het verschil kunnen maken.***

Misschien zullen ze het van zichzelf niet zo snel zeggen, maar vrijwilligers in het kerkelijk ouderenwerk zijn goud waard. Een groot deel van deze vrijwilligers maakt dankbaar gebruik van het tijdschrift 'Lichtspoor'. Dat bevat pastoraal getoonzette artikelen: een interview, een overweging bij een Bijbelgedeelte, columns, een kort verhaal, een gedicht of lied. Bescheiden van omvang (12 pagina's, geen advertenties), aantrekkelijk en professioneel vormgegeven wil 'Lichtspoor' ouderen een hart onder de riem steken. Dat gebeurt al ruim 60 jaar en het feit dat het blad nog steeds - beter gezegd: steeds meer - in een behoefte voorziet, zegt genoeg.

'Lichtspoor' is een uitgave van de IZB en verschijnt zes keer per jaar. Om een brede

verspreiding mogelijk te maken is de prijs bewust laag gehouden. Veel kerkenraden sluiten een groepsabonnement af, zodat de vrijwilligers een exemplaar kunnen uitdelen aan de senioren binnen hun wijk. Ook een individueel abonnement is mogelijk.

Vraag een gratis proefnummer aan! Dat kan eenvoudig door een e-mail te sturen aan lichtspoor@izb.nl

Op de site lichtspoor.nu vindt u informatie over de tarieven en in het archief kunt u digitale versies van 'Lichtspoor' bekijken. De site fungeert ook als 'kennisbank': wie behoefte heeft aan verdere toerusting, kan zich laven aan artikelen van deskundigen in het ouderenpastoraat. Thema's als 'dementie en geloof', 'de leefwereld van de kleinkinderen' en 'beginnen over het einde' komen hier aan bod. Verder is er jaarlijks een 'Lichtspoordag', waar vrijwilligers door middel van workshops worden toegerust.

Kortom: welkom in de kring van Lichtspoor!

UW KONINKRIJK KOME

De internationale gebedsbeweging 'Uw Koninkrijk Kome', in Nederland aangevoerd door de IZB en ondersteund door andere christelijke organisaties en denominaties, roept christenen wereldwijd op om tussen Hemelvaart en Pinksteren te bidden om de komst van het Koninkrijk. Heel concreet door te bidden voor vijf mensen in jouw omgeving. Met toepasselijk materiaal moedigen we christelijke gemeenten en individuele christenen aan om te bidden voor hen die Jezus niet kennen.

Voor meer informatie, ideeën en voor het bestellen van materialen: www.izb.nl/uw-koninkrijk-kome

Doe mee door:

- het gebedsdagboek te downloaden of te bestellen. Met dit dagboek ontvang je elke dag een overdenking en een gebedspunt. Ook te bestellen voor de hele gemeente.
- een boekenlegger te downloaden of te bestellen voor in je bijbel (en in die van de rest van de gemeente). Schrijf daarop de namen van de vijf mensen voor wie jij bidt.
- kindermateriaal te downloaden of te bestellen voor je eigen gezin of de kinderen in de kerk.
- een gebedsgroep in jouw gemeente te mobiliseren en enkele gezamenlijke gebedsmomenten via WhatsApp of in bijeenkomsten te organiseren.

JEZUS VOLGEN KAN OP VEEL MANIEREN

“Onbaatzuchtig
nieuwbouwwijk

Een pioniersplek in een nieuwbouwwijk in Waddinxveen, is dat nou nodig? Bij pioniersplekken denk je eerder aan achterstandswijken in de stad. En in Waddinxveen zijn toch al veel kerken? Kersverse pionier Jan Folkert van Zijl geeft uitleg.

**pionieren in
Triangel”**

Het is maar een eindje vanaf de snelweg. Binnen vijf kilometer sta je voor het huis van Jan Folkert van Zijl (35) in de Waddinxveense nieuwbouwwijk Triangel. De wijk oogt ruim en licht, met mooie huizen in een groene, waterrijke omgeving. Sommige huizen staan nog in de steigers. Het is de bedoeling dat hier bijna 3000 woningen komen, voornamelijk koop- en particuliere huurwoningen.

Jan Folkert woont sinds 2016 in de wijk, samen met zijn vrouw en twee dochters. De afgelopen veertien jaar werkte hij bij Defensie, eerst bij het Korps Commandotroepen, daarna in een staffunctie. Dat laatste blijft hij doen, naast zijn nieuwe baan als pionier. Vandaag is het zijn allereerste werkdag.

Onbaatzuchtig

Het idee voor de pioniersplek bestaat al heel lang. Nog voor er gebouwd werd, nodigde de Hervormde Gemeente Waddinxveen alle kerken uit voor een gesprek over de kerkelijke aanwezigheid in de wijk. Dat werd uiteindelijk, in 2023, pioniersplek Samen Triangel. Het doel van de pioniersplek is dat er in de wijk een nieuwe vorm van kerk-zijn ontstaat, gericht op mensen die niet naar een kerk gaan. Jan Folkert: 'Ik vind het mooi dat we een brede doelgroep hebben en dat uiteenlopende kerken de pioniersplek steunen.' Het gaat om de plaatselijke Hervormde Gemeente, de Protestantse Gemeente, de Nederlandse Gereformeerde Kerk en de Rooms-Katholieke Geloofsgemeenschap Sint Victor. 'De kerken hebben het verlangen om te laten zien wie ze zijn en op een onbaatzuchtige manier het geloof te delen.' Ook de IZB en de Protestantse Kerk in Nederland zijn betrokken.

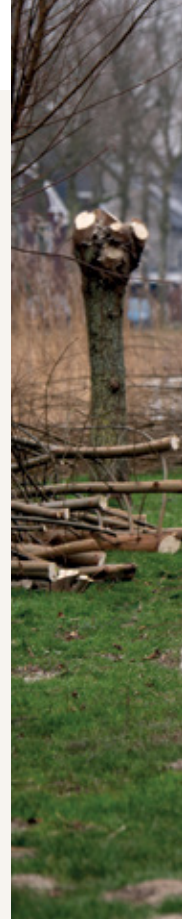
Jan Folkert is voor een periode van drie jaar aan het initiatief verbonden. Ter ondersteuning is vanuit de kerken een pioniersteam gevormd. Dat bestaat uit acht vrijwilligers die zelf in de wijk wonen. 'Het is een gemêleerd team. Sommigen zijn denkers, anderen doeners, met elk hun eigen talent.' Hij is voornemens daar dankbaar gebruik van te maken.

QRst-wandeling

Samen Triangel mag dan pas net een pioniersplek

zijn, maar begint zeker niet bij nul. 'Men heeft eerder in een soort buurtorganisatievorm allerlei evenementjes geregeld. Zoals een kerkproeverij en een oliebolactie. Afgelopen december was Samen Triangel gastheer van de QRst-wandeling, een wandeling door het kerstverhaal aan de hand van filmscènes. Mensen konden die op acht adressen in de wijk bekijken door QR-codes te scannen. Aan het eind was er koek en zopie.' Met de pioniersplek komt er meer structuur. 'Af en toe een event maakt het lastig om aanwezig en zichtbaar te blijven in de wijk.'

Het pionieren gaat aan de hand van wat de IZB de pioniersreis noemt. 'We beginnen met luisteren naar wat de wijk nodig heeft. Uit eerdere onderzoeken kwam naar voren dat er eenzaamheid is, dat jonge gezinnen veel stress ervaren en dat er vaak sprake is van echtscheidingen.' Vanuit de pioniersplek zullen initiatieven worden opgezet die aansluiten bij datgene waar mensen behoefte aan hebben. 'We willen bijvoorbeeld werken met communities rond sporten en eten, zodat mensen een duurzame verbinding met elkaar aan kunnen gaan. Nu bestaat de wijk uit losse huizen waarin mensen hun eigen leven leiden.' Verder is netwerkontwikkeling van belang. 'We werken al samen met buurtorganisatie Thuis in Triangel. Afgelopen Oktoberfest konden ze op zondag niets doen, omdat er in Waddinxveen op die dag geen evenementen gehouden

mogen worden. Toen heeft de organisatie ons benaderd. We hebben ons best gedaan om in hun feesttent een laagdrempelige kinderdienst te organiseren, maar het leek te veel op een event dus kregen ook wij geen vergunning.' Lachend: 'Als de gelegenheid zich dit jaar weer voordoet, gaan we zeker iets goeds neerzetten.'

Zingeving

Voor geloof verkennen is ook plek bij Samen Triangel. Dat hóeft niet, benadrukt Jan Folkert. 'Het is maar net waar mensen willen aansluiten. De pioniersplek is er voor iedereen, ook als je niks met het geloof wilt. En als je dat wél wilt, dan kunnen we die verkenning aangaan.' Zelf is hij overtuigd van de kracht van Jezus en wat die kracht in je leven doet. 'Ik vind het jammer dat mensen Jezus niet eens als optie bekijken, om wat voor reden dan ook. Het lijkt me mooi om die barrière weg te nemen door wat we hier in de wijk doen. Zodat mensen makkelijker met het geloof in aanraking komen en het goede ervan zien. Als er op een gegeven moment wel een groep mensen is die vanuit hun eigen zoektocht naar zingeving bij Christus uitkomen, dan kunnen we daarmee kerk-zijn ontdekken.' Hij heeft nog geen beeld bij hoe dat eruit zal zien. 'Het is te vroeg om daar iets over te zeggen.'

Wat kunnen kerken die ook een pioniersplek willen opzetten van Waddinxveen leren? 'Het is belangrijk om elkaar vrijheid en vertrouwen te gunnen. Daar schort het nog weleens aan. Dan zijn er veel interne discussies. Daar moeten kerken echt overheen stappen, ze moeten in de wereld gaan staan. Dan kunnen mensen contact met hen krijgen.'

Vijgenboom

Van de special forces naar een pioniersplek. Dat is nog eens een verrassende wending. Jan Folkert lacht. Hij heeft ook serieus overwogen om legerpredikant te worden. 'Ik las over Nathanaël die onder de vijgenboom zat en eronder vandaan kwam, naar Jezus toe. Zo voelde ik mezelf ook: lekker onder de vijgenboom, niks aan de hand. Toen dacht ik: als ik onder de vijgenboom vandaan kom, waar sta ik dan? In mijn eigen wijk. Het is misschien simpel gedacht, maar het was een van de dingen die maakten dat ik nu pionier ben. Legerpredikant worden kan alsnog, ik laat het open. Bij Defensie noemen we dat commander's intent. Als je Jezus wilt volgen, kan dat op heel veel manieren. Het hoeft niet per se datgene te zijn waarop je jezelf hebt vastgepind. Nu is het de pioniersplek opzetten. Misschien is het over drie jaar wat anders.'

**KLAAS VAN MEIJEREN GEEFT
BROEDERLIJKE BEGELEIDING**

Supervisie – APK voor voorgangers

Als dominee moet je kunnen omgaan met kritiek én met torenhoge verwachtingen. Je wordt soms op het schild gehesen, maar met een beetje pech beland je op de mestkar. En o ja, je hebt ook nog een privéleven. Kortom: in dit mooie ambt is een klankbord geen overbodige luxe. Voor broederlijke begeleiding kunnen predikanten en kerkelijk werkers terecht bij ds. Klaas van Meijeren.

Voor supervisie hoef je niet eerst een probleem te hebben. 'Dat idee heerst nog te vaak. Terwijl het juist iets preventiefs is. De PKN stimuleert predikanten vijfjaarlijks een begeleidingstraject te volgen, en subsidieert dat ook. Het wordt daarmee dus uit het bijzondere gehaald en daar ben ik blij mee. Het is een onderdeel van je persoonlijke toerusting voor het werk in de kerk: een soort APK voor dominees.'

Klaas van Meijeren was jarenlang gemeente-predikant en is nu verbonden aan IZB-Focus

(missionaire ondersteuning van gemeenten). Daarnaast begeleidt hij predikanten en kerkelijk werkers in de breedte van de Protestantse Kerk (en soms daarbuiten). Meestal in de vorm van een-op-een supervisie, maar in het kader van de Permanente Educatie van de PKN behoort ook groeps-supervisie tot de mogelijkheden.

Schuldgevoel

Hij merkt in de praktijk dat er vaak een urgente vraag onder de oppervlakte zit. Daarbij zijn grofweg twee thema's te onderscheiden. 'Allereerst: hoe bewaak ik mijn grenzen en hoe ga ik om met verwachtingen? Het is een gegeven in het predikantschap dat werk en privé, ambt en persoon, erg door elkaar kunnen lopen. Van alle kanten wordt een beroep op je gedaan, en hoe houd je daarin de balans? Je hebt krimpende gemeenten die ervanuit gaan dat je in je eentje de secularisatie wel eventjes kunt stoppen, dat je de jongelui zo weet aan te spreken dat ze weer naar de kerk gaan.... Als je niet uitkijkt, loop je permanent met een schuldgevoel rond.'

Daarnaast is er de verhouding afstand versus nabijheid. 'Je wilt als dominee dicht bij mensen zijn. Maar problemen van pastورانten of een ingrijpend verdriet: het zijn situaties die onder je huid kunnen kruipen. Hoe houd ik dan voldoende afstand? En – iets heel anders – stel dat je met iemand in de gemeente bevriend raakt, hoe blijft de verhouding dan professioneel als zo iemand bijvoorbeeld scriba wordt, of zijn vrouw is ziek en je gaat daar als pastor op bezoek?'

Vertrouwelijk

Een supervisietraject omvat tien gesprekken over alle mogelijke aspecten van het predikantschap: pastoraat en prediking, de relatie met de voorzitter van de kerkenraad of de organist, het geestelijk leidinggeven aan de gemeente. Klaas: 'Je loopt vaak een heel seizoen met een collega op, je ontdekt patronen en je ziet ook iemands ontwikkeling.' Hij vraagt de supervisant altijd een casus mee te nemen en achteraf een reflectie te schrijven.

“

Enige zelfspot kan geen kwaad; kom maar een beetje uit je cocon.”

Het is best een intensief traject, dat vertrouwelijk is en onder het ambtsgeheim valt. 'Maar nodig is het wel: de kerk volgt de trends die ook in de samenleving zichtbaar zijn: we zijn mondige burgers geworden, die laten horen wat zij ervan vinden. Veel kritiek wordt op de voorganger geprojecteerd. Alsof we op zondag in het theater zitten te kijken naar een one-man show. Terwijl wij samen de gemeente van Christus vormen.'

Blik naar buiten

Missionaire supervisie bestaat niet. Toch is het missionaire uiteraard nooit ver weg; de begeleiding wordt immers vanuit de IZB gegeven. 'We werken hier met de blik naar buiten, dat besef is er altijd. Stel dat je een collega voor je hebt die erg naar binnen is gekeerd, veel tijd steekt in het 'bedrijf kerk' en "niet zo met het missionaire bezig". Dan zeg ik: "Joh, je bent vóórganger! Als het goed is ben je de gemeente dus een stap voor. Wat wil je achterlaten?" Ik hoop wel dat er dan wat loskomt.'

Klaas voert gesprekken bijna altijd in 'Het Pakhuis', het IZB-kantoor te Amersfoort. 'Het is goed als iemand even uit zijn/haar eigen werksfeer komt.'

Het lijkt er misschien op dat de gesprekken altijd ernstig zijn en geladen, 'maar veel contacten geven juist lucht.' Hij is sowieso voorstander van een gezonde dosis nuchterheid binnen het ambt van predikant. 'Zelfrelativering, enige zelfspot, humor – dat kan geen kwaad. Kom maar een beetje uit je cocon.'

Voor meer informatie:

<https://www.izb.nl/areopagus/begeleiding-predikanten> of stuur een e-mail naar k.vanmeijeren@izb.nl

Ervaringen van supervisanten:

'Als je een probleem ervaart met de gemeente, kun je denken: de gemeente heeft een probleem, maar je kunt ook denken: hoe kan ik hiermee omgaan? Dat is niet altijd leuk; we bouwen hier geen feestje. Maar het is wel heel goed.'
Ds. Jan Reijm

'Je begint zo'n supervisietraject met verwachting: ik stond aan het begin van een nieuwe periode in mijn predikantschap. (...) Daarnaast kan het nooit kwaad om wat te groeien in zelfkennis en stil te staan bij je eigenaardigheden als mens en predikant. De gesprekken hebben me ook geleerd om niet te lang blijven ronddraaien in ingewikkelde vragen.'
Ds. Johan Visser

De IZB laat Dabar niet los

Het afgelopen jaar speelde de IZB niet meer een centrale rol in de werving van vrijwilligers voor Dabar. Maar de IZB blijft wel degelijk betrokken bij het missionaire campingwerk. Hoe gaat het verder en hoe gaat de samenwerking tussen plaatselijke commissies en de IZB eruitzien?

Al meer dan vijftig jaar is de Dabartent een bekend begrip op Nederlandse campings. Henk Boerman, hoofd IZB-Impact, heeft zelf negen jaar Dabarwerk gedaan. En hij niet alleen. 'Overal waar ik kom, in kerken en missionaire initiatieven, ontmoet ik mensen die in hun jeugd Dabarwerk hebben gedaan. Dabar is een heel belangrijke leerschool. Het is een manier waarop mensen roepingsbesef ontwikkelen. Die ervaring krijgt vaak een plek in hun latere leven.'

In 2022 heeft de IZB besloten dat de werving van vrijwilligers voortaan lokaal gebeurt. Van landelijke activiteiten zoals het Dabarweekend en Celebration is afscheid genomen. De aanleiding: teruglopende vrijwilligers aantallen en het ontbreken van geld voor een vaste medewerker op kantoor. 'Die verandering kwam voor veel Dabarcommissies onverwacht en heeft hen geschokt', zegt Boerman.

Dat beaamt Alita van Wijk, lid van de commissie die het campingwerk in Stavenisse organiseert. 'De commissieleden doen dit werk met hart en ziel. Ik denk dat de IZB die betrokkenheid heeft onderschat.' Zij begrijpt wel dat het Dabarwerk meer door lokale kerken gedragen moet worden. 'Daar zijn wij in Stavenisse ook druk mee bezig. Maar dat is een langer proces, dat regel je niet in een paar maanden of een jaar.' Heel waardevol is het volgens haar als oud-dabaristen hun verhalen delen in hun lokale kerk. Dat kan helpen bij de werving van vrijwilligers, bijvoorbeeld voor haar 'eigen' camping in Stavenisse.

Overvallen

Boerman vindt het jammer dat de indruk is ontstaan dat Dabar helemaal stopt, want dat is niet zo. 'Dabar stopt niet, maar gaat op een andere manier door. Er is de afgelopen zomer mooi werk verricht, en dat zal de komende jaren ook zo zijn.' Hij wijst erop dat er in 2023, het jaar dat plaatselijke commissies voor het eerst verantwoordelijk waren, meer vrijwilligers waren dan in het jaar daarvoor.

Boerman betreurt het dat veel commissies zich overvallen voelden doordat de IZB meer op afstand is komen te staan. 'Het gevoel dat wij

een vraagbaak zijn, dat waren veel commissies kwijt. Maar de IZB laat Dabar niet los. Het gaat alleen op een andere manier.' Dabar valt nu onder de afdeling Impact, die veel ervaring heeft met missionair werk. 'Van die ervaring gaan we gebruikmaken om de kwaliteit te verbeteren en lokale commissies te ondersteunen', aldus Boerman.

Begeleiding

Boerman heeft afgelopen zomer afspraken gemaakt met de commissies over welke rol de IZB kan spelen. Hij benadrukt dat er nog steeds begeleiding mogelijk is, al is het dan wel in een andere vorm. 'We vragen daarbij een vorm van solidariteit van commissies. Wij hebben afgesproken: jullie stellen je vragen en wij kiezen ervoor of we die digitaal beantwoorden, per telefoon of dat we dat ter plaatse doen', legt hij uit. Dat betekent dat de IZB niet altijd overal bij kan zijn, maar er wel kan zijn waar dat nodig is.

Van Wijk is blij dat de IZB-Impact luistert naar wat commissies nodig hebben. 'Het is prettig dat er af en toe telefonisch overlegd kan worden en dat iemand van Impact als het nodig

is langs kan komen.' Zij hoopt dat meer lokale kerken betrokken raken. 'Veel werk wordt nu door vrijwilligers uit Dabarcommissies gedaan, maar die hebben wel steun en meer mankracht nodig uit lokale kerken.'

Kennis delen

De IZB blijft commissies helpen kennis te delen en gaat dit op een nieuwe manier aanpakken. 'Wij stellen nog steeds materiaal beschikbaar', zegt Boerman. 'Er is een online platform ontwikkeld dat het makkelijk maakt om bijvoorbeeld bijbel-studiemateriaal te delen. Daarnaast organiseren we nog steeds toerusting voor teams, maar gebeurt dit nu online, op een vrijdagavond of zaterdagochtend.' Hij hoopt dat commissies door het platform makkelijker contact met elkaar kunnen opnemen.

'Ik hoop dat de IZB de communicatie tussen commissies goed gaat faciliteren', zegt Van Wijk. 'Dat digitale platform is een goed idee. Zo kun je bijvoorbeeld snel een powerpointpresentatie delen die je kunt gebruiken voor werving.'

Werving

De werving van deelnemers is een belangrijk onderwerp, met de zomer in zicht. 'We zijn nog steeds heel hard op zoek naar mensen', zegt

Boerman. Vrijwilligers kunnen zich via de landelijke website inschrijven voor de Dabarzomer van 2024. 'Je kunt je direct voor een bepaalde camping aanmelden. De aanmelding gaat naar de plaatselijke commissie. Dit blijven we faciliteren', zegt Boerman. De IZB zal ook door bijvoorbeeld sociale media en advertenties bekendheid blijven geven aan het 'merk' Dabar.

Van Wijk is blij dat de IZB een vraagbaak blijft. 'Wij wilden bijvoorbeeld een informatieavond voor lokale kerken organiseren. Bij de IZB is wel bekend hoe dat op andere plekken is gegaan. Wat vertel je? Hoe richt je zo'n avond in? Het is fijn als je mensen achter de hand hebt met kennis van zaken.' Ze benadrukt ook dat de IZB nodig is voor de mental support. 'Het is belangrijk dat er wordt gezegd 'blijf doorgaan', zodat je bemoedigd wordt in het werk dat je doet als kleine commissie.'

Levenservaring

Dabarwerk is voor tieners ongelofelijk inspirerend en vormend, zegt Van Wijk. 'Ik heb zo veel lol gehad toen ik meedeed. In de Bijbelstudies deel je persoonlijke dingen. Even later doe je gek met elkaar. Dat scheidt een mooie band.' Zij heeft God op de camping ook als heel nabij ervaren. 'Toen wij met een klein team dachten

over stoppen, kwam er onverwacht een jongen langs die al vaker Dabar had gedaan. Toen hij hoorde dat het niet goed ging, besloot hij om te blijven om ons te helpen. Dat was bijzonder om mee te maken.'

Boerman hoopt dat ook dit jaar weer veel vrijwilligers zich zullen aanmelden en dat kerkenraden de waarde van Dabar zullen blijven zien. 'Ik denk dat het voor gemeenten wezenlijk is dat jongeren Dabar gaan doen. Omdat ze anders terugkomen. Deze jonge mensen doen belangrijke levenservaring op en ervaring met missionair werk. Die ervaring doe je niet zo makkelijk op in je eigen kerk. Je wordt even in de frontlinie geplaatst. Daarbij zie je hoe je zelf verschil kunt maken.'

Wil je ook meedoen aan Dabar? Meld je dan aan via: www.izb.nl/dabar/inschrijven

'De mooiste vakanties van mijn leven'

'Het waren de mooiste vakanties in mijn leven', zegt Alita van Wijk, commissielid in Stavenisse, over haar Dabar-tijd als tiener. 'Zelf verantwoordelijkheid dragen geeft zo veel zelfvertrouwen aan tieners. Je maakt als team zelf een programma. Wij bedachten allemaal gekke dingen, alles mocht en kon. Dat leerde mij ook improviseren, dat iets ook goed gaat als je het niet voorbereidt. En vanaf dag één voelde ik een klik: je hebt dezelfde missie. Heel bijzonder is dat.'

Materialen voor Dabar

Benieuwd naar het digitale platform met inspiratie en materialen voor Dabar? Kijk hier voor informatie: www.dabar.izb.nl

BRAM VAN DER KOOY IS AMBASSADEUR
VAN DE IZB

**‘Het evangelie
verder vertellen
heeft mijn hart’**

Bram van der Kooy houdt van de IZB. Dat merk je aan de manier waarop hij over de organisatie praat. Hij vervulde al vele rollen: die van algemeen bestuurslid, penningmeester en interim-directeur. Tegenwoordig mag hij zichzelf ambassadeur noemen. Hij vindt het belangrijk dat mensen bereikt worden met het evangelie. Vooral jonge mensen.

Wie de woning van Bram van der Kooy (68) in Den Hoorn binnenkomt, ziet al snel dat er een creatieve geest huist. In de hoek van de woonkamer staat een kleurrijk kunstwerk op de schildersezels en ook aan de muren hangen veelkleurige creaties, op een zwart-witfoto van zijn vrouw en vier dochters na. Op de vloer liggen tientallen kerstkaarten te drogen. Ze zijn allemaal met de hand geschilderd, vertelt Bram.

Een groot deel van de lange eettafel wordt in beslag genomen door christelijke lectuur: een in leer gebonden Herziene Statenvertaling, een studieboek over christelijke dogmatiek en een stapel folders met de titel 'Waarom Jezus' van Nicky Gumbel, bekend van de Alpha-cursus. Morgenavond is er een omloop in Den Hoorn en Bram is voornemens om in zijn voortuin gesprekken met wandelaars aan te knopen en materialen over de Alpha-cursus uit te reiken.

Dat doet hij samen met iemand van de open Bijbelkring die hij met dominee Barbara Lamain in het dorp startte. Het is tekenend voor de man die het bereiken van mensen met het evangelie van het allergrootste belang noemt. 'Het evangelie verder vertellen heeft mijn hart', zegt hij. 'Ik mag het daar graag met iemand over hebben.' Om toe te voegen: 'Dan kom je al gauw uit bij de IZB.'

Onverschillig

Zelf is Bram op latere leeftijd tot geloof gekomen. Hij is afkomstig uit een warm gezin waar hij duaal wordt opgevoed, zoals hij het noemt. Zijn vader is namelijk hervormd, zijn moeder paauweaan, een volgeling van dominee Paauwe die begin vorige eeuw uit de Nederlands Hervormde Kerk werd gezet. Paauweanen zijn thuislezers en gaan niet naar de kerk omdat er in hun ogen geen ware kerk is, legt Bram uit. 'Het aanbod van genade was heel smal bij Paauwe. Er waren maar weinig echte gelovigen. Wat er dan gebeurt is: óf je vindt Christus, óf je wordt gek van de spanning omdat je de boodschap dat er geen redding is serieus neemt, óf je wordt onverschillig. Dat laatste werd ik.' Wel blijft hij naar de kerk gaan, een Hervormde Bondskerk in Delft waar hij al van jongs af aan komt.

Op de kop

In 1991, Bram is dan 36, komt er verandering. Hij is op dat moment voorzitter van de lokale basketbalvereniging die in de eredivisie speelt. De functie en alles wat daarbij komt kijken – het contact met buitenlandse partijen, de sponsoring – nemen hem helemaal in beslag. 'Je denkt dat jij de club bestuurt,' zeg hij, 'maar die club bestuurt natuurlijk jouw leven.' Hij ervaart dat God hem een vraag op het hart drukt. 'Is dit nou het doel van het leven? Dat was de vraag die op me afkwam. Het was een vraag waar ik niet onderuit kon. Ik móest erop antwoorden.' In die periode staat prof. dr. A. de Reuver als predikant in de kerk van Bram. 'Die heeft een hele ruime genadeverkondiging. Iedere keer als het Avondmaal was, werd het voor mij moeilijker om te blijven zitten. In 1991 ben ik voor het eerst aangegaan. En toen is mijn leven op de kop gezet.' Bram blijft gewoon zijn werk doen – hij heeft een kassenbouwbedrijf in de tuinbouw – maar leest daarnaast alleen nog maar uit de Bijbel en boeken over de Bijbel. 'Daar leefde ik voor', zegt hij. In zijn kerk wordt hij evangelisatie-ouderling en organiseert hij missionaire maaltijden en Alpha-cursussen.

Als evangelist en missionair werker Johan Tekelenburg naar Delft komt, trekken de mannen veel samen op. Het is Tekelenburg die Bram in 2005 voordraagt als bestuurslid bij de IZB. Daar maakt hij eerst deel uit van de commissie die kerkelijke gemeenten ondersteunt, later wordt hij penningmeester. Telkens als zijn termijn er bijna op zit, wordt er een beroep op hem gedaan om te blijven. Niet iedereen heeft kaas gegeten van financiën, en

continuïteit temidden van verandering – de wijziging van bestuur naar raad van toezicht bijvoorbeeld – is belangrijk. In 2021 wordt Bram gevraagd directeur-bestuurder Sjaak van den Berg te vervangen, die wegens ziekte uitvalt. Dat zal hij een jaar lang doen. 'Ik had de tijd ervoor en ik kende de organisatie goed. Ik was met pensioen gegaan inmiddels, ik had mijn zaak verkocht. Dat kwam mooi uit. Nou ja, mooi uit... daar zal ook wel wat bestuur achter hebben gezeten.'

Nood

Begin 2022 bezint Bram zich samen met de directie van de IZB op zijn rol. Het idee ontstaat om een dag per week als ambassadeur aan de slag te gaan. Het is de bedoeling dat hij, als oud-ondernemer en kenner van de IZB, christelijke ondernemers op het spoor komt, bij elkaar brengt en bij de missie van de organisatie betreft. Ook financieel. Dat idee wordt ingegeven door de nood om het evangelie bij de volgende generatie te krijgen, zoals Bram het formuleert. 'De IZB ondersteunt gemeenten in hun visie om het evangelie te verspreiden, maar die *spirit*, dat verlangen om het evangelie te brengen, is in veel gemeenten verdamppt. Ze hebben allemaal moeite om mensen bij het evangelie betrokken te houden. Juist de jonge mensen.' De IZB heeft op basis daarvan een plan gemaakt ter versterking, zegt hij. Een onderdeel is het uitbreiden van de ontwikkeling van moderne middelen, met name om jongeren te bereiken. Daar is veel extra geld voor nodig: vierehalve ton per jaar om precies te zijn. 'Daar mag ik bij helpen', zegt hij. 'Daar ben ik ambassadeur voor geworden.'

Bram hoeft niet bij nul te beginnen, want rondom Areopagus, het centrum binnen de IZB voor de toerusting van predikanten, is al een ondernemersnetwerk gevormd. 'Ik heb mogen helpen om het uit te breiden en te intensiveren.' Tegenwoordig worden er twee ondernemersbijeenkomsten per jaar gehouden, met pakweg 100 deelnemers. Het ambassadeurschap vult Bram in met netwerken, bellen en op bezoek gaan. Uiteraard bidt hij erom dat de Here zegen geeft. 'Als het over financiering gaat, heb ik altijd gezegd: het geld is niet de *bottleneck*. Het gaat om de ideeën. Als wij met een goed idee komen, is er écht wel geld in onze achterban om dat te financieren.' In de praktijk gaat het iets moeilijker dan hij had gedacht, zegt hij eerlijk. Maar het gaat wél goed. 'Vorig jaar, bij de eerste bijeenkomst die we hielden, belde ik een man op. Ik kende hem niet, ik had zijn naam van een ander gekregen. Hij zei dat hij niet op de bijeenkomst kwam, daar had hij helemaal geen behoefte aan. Maar hij vroeg honderduit naar ons plan, of het geld goed besteed werd en of ik er zelf helemaal achter stond. En toen zei hij: hoeveel heb je nodig, wat wil je dan van mij? Die dag maakte hij 50.000 euro over.'

Honderd procent

Zo kan Bram nog meer voorbeelden noemen. Denk aan ondernemers die vijf jaar lang tien- of vijftienduizend euro toezeggen. 'Natuurlijk vind ik dat prachtig, maar eigenlijk zou het veel meer moeten gebeuren. Als je veel geld hebt, zoals bij ondernemers vaak het geval is, moet je het goed gebruiken. Er zit écht kwaliteit bij de IZB. Er werken goede, gedreven mensen. De podcast 'Eerst dit' heeft dit jaar acht miljoen plays, de kleinere podcasts nog eens drie miljoen. Als ergens je geld goed besteed wordt, dan is het bij de IZB. Eigenlijk helpen we ondernemers een doel te vinden waar ze voor honderd procent achter kunnen staan.'

DE BINNENKAMER: EEN CONTEMPLATIEF
VERDIEPINGSWEEKEND

‘Kerkenraden hebben hoop, verdieping en verbondenheid nodig’

Het leiden van een christelijke gemeenschap met allerlei verschillende persoonlijkheden en levenservaringen vereist een unieke mix van wijsheid en hoop. Hoe geef je leiding aan je kerk in een tijd van verdeeldheid? De oproep van de apostel Paulus tot eenheid is daarbij een tijdloze gids, schrijft Niek Tramper in het artikel ‘Wat kerkenraden nodig hebben’.

De wereld en de kerk worden soms door polariserende kwesties gemangeld. Als kerkenraden en leiders wil je deze complexe zaken met genade en wijsheid aanpakken, en hiertoe worden we ook opgeroepen. Deze taak vergt niet alleen betrokkenheid, maar ook kwetsbaarheid. En lef! Want doe het maar eens. Het is dan fijn als je samen weer terug kunt gaan naar waar het

ook alweer werkelijk om ging: Jezus navolgen. En vervolgens weer de toekomst in kunt kijken en hier vorm aan kan geven.

Luisteren naar God

Goed leiderschap is soms gemakkelijker op papier dan in de praktijk. We zitten in een wereld waarin polarisatie steeds normaler lijkt te worden. Ook voelen we ons vaak onder druk staan om zo productief mogelijk te zijn, en onvermoeibaar. We kunnen soms ongemerkt snel in de valkuil van maakbaarheid en succes stappen.

Tegelijkertijd voel je soms als kerkenraad de druk van andermans verwachtingen. Dan kun je je op laten jagen, maar je kunt er ook bewust voor kiezen om juist even pas op de plaats te maken. Weer contact maken met waar het ook

alweer werkelijk om ging: de focus op Jezus. Tijd nemen om onszelf eraan te herinneren dat het zoeken naar Gods leiding niet slechts een vinkje is op onze to-dolijst, maar een bewuste daad van ruimte maken voor persoonlijke en gedeelde stille momenten, waardoor we kunnen luisteren naar God. Mogelijk horen we dan wat van zijn wijsheid, die de gemeente verder helpt richting de toekomst en missionair naar buiten.

“

Het gaat om aandachtig luisteren en leiden met het meedogende hart van Jezus in deze turbulente tijden.”

Geen managementmentaliteit

Het opstellen van een doordacht plan is belangrijk, maar we moeten voorzichtig zijn om niet opgeslokt te worden door een volledig zakelijke managementmentaliteit. Ons kompas is de Heilige Geest. Zoals blijkt uit het Bijbelboek Handelingen kunnen we ons laten leiden door een door de Heilige Geest geïnspireerde prediking bij het vormgeven van onze visie en beleid. Leiderschapswijsheid houdt ook in dat we de inzichten van de Geest zoeken en de goddelijke aanwezigheid in elkaar zien en herkennen. Het herkennen van de aanwezigheid van Christus in onze mede-kerkenraadsleden is onmisbaar bij het vinden van ideeën en oplossingen.

Naar de Binnenkamer

Je kunt je kerkenraad een extra waardevolle doorstart geven door bijvoorbeeld een weekend vrij te maken voor een contemplatieve deep dive met je kerkenraad. Tijdens zo'n weekend is ruimte voor gebedssessies, getijdengebeden en gezamenlijke maaltijden. Een retraite voor rust, reflectie en verbinding. Te midden van de drukte van het leven vormt deze retraite een toevluchtsoord om ons geloof, liefde en dienstbaarheid te voeden en te laten groeien. Klinkt dit als iets waar je kerkenraad baat bij kan hebben? Neem dan contact op met focus@izb.nl, dan vertellen we je graag meer over de retraite Naar de Binnenkamer.

Deze bijdrage is mede geïnspireerd door het artikel 'Wat kerkenraden nodig hebben', dat ds. Niek Tramper (oud-coördinator monastiek De Wittenberg) in maart 2023 schreef.

‘Digitale schatkist helpt om ervaringen met pionieren te delen’

Tijd en ruimte. Dat hebben nieuwkomers nodig om tot geloof te komen. Hoe kunnen gewone kerkgangers en pioniersteams hen daarbij helpen? De IZB stelt een digitale ‘schatkist’ beschikbaar met expertise-materiaal in een app, in de hoop dat pioniersteams gemakkelijker ervaringen kunnen uitwisselen. Een gesprek hierover met Henk Boerman en Martijn de Jong.

Hoe komen mensen tot geloof? Wat is er nodig om het evangelie voor hen bereikbaar te maken? Volgens Henk Boerman, hoofd IZB-Impact – de afdeling die pioniersplekken ondersteunt -, wijst onderzoek uit dat er doorgaans vier belangrijke elementen zijn. ‘Het gaat bij de meeste mensen geleidelijk – dus er is tijd nodig. Het gebeurt in een gemeenschap, waarin mensen het geloof proeven en meemaken. Daarbij is er een zekere diversiteit: het tot geloof komen is veelal nauw verbonden aan hun biografie en hun leefwereld. En het gaat om een proces waarin ze God ervaren als een kracht die ingrijpt in hun leven.’

‘Het gaat erom dat er de tijd en de ruimte is om God te vinden’, concludeert Boerman. Bestaande kerken kunnen volgens hem veel opsteken van de ervaringen van pioniersplekken die de afgelopen decennia zijn ontstaan.

Verzamelcd

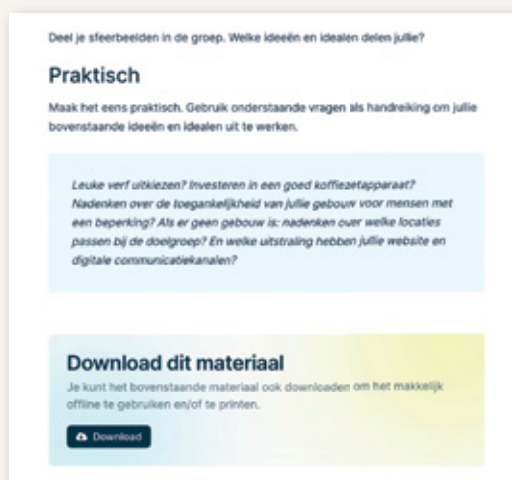
‘Er zijn bepaalde condities, iets als een ideale temperatuur, waarbij mensen tot geloof kunnen komen’, beaamt Martijn de Jong, teambegeleider bij Impact. De Jong is ook de ontwikkelaar van het nieuwe digitale platform met kennis over pionieren. Op dat platform [zie kader op pagina 39] zijn artikelen en opdrachten samengebracht over de belangrijkste inzichten van de afgelopen tijd.

‘We hebben de twaalf belangrijkste tools online gezet. Ik noem het de verzamelcd van IZB-Impact’, vertelt hij in zijn woning in Rotterdam op de grens met Spangen, de wijk waar hijzelf als pionierbuurtpastor werkt. ‘Ik hoop dat het in de eerste plaats de teams van pioniersplekken helpt om sneller toegang te hebben tot expertisemateriaal. Maar het platform is er ook voor iedereen die lid is van een kerk en bijvoorbeeld wil weten hoe je op een goede manier een missionaire maaltijd organiseert.’

De meeste artikelen en opdrachten zijn ontstaan in het kader van een begeleidingstraject door IZB-Impact. De Jong: ‘Het is niet verboden om zonder begeleiding aan de slag te gaan. Maar wij geloven wel dat goede begeleiding essentieel kan zijn om goed door de opstartfase heen te komen.’

Paarse wand

De Jong hoopt dat er door het nieuwe platform met toegankelijk geschreven artikelen en best practices interactie gaat ontstaan tussen kerkelijk werkers en teamleden van verschillende plekken. ‘We hebben bijvoorbeeld een opdracht rond het thema ‘sfeer’. Het zou leuk zijn om op een aantal plekken te vragen hoe zij daarmee aan de slag zijn gegaan.’

Sfeer is een belangrijk onderwerp als je wilt pionieren. 'Omdat het te maken heeft met draagvlak. Ons wijkgebouw Yess van Geloven in BoTu in Rotterdam heeft een glinsterend paarse wand. Die kleur is door de bewoners zelf uitgekozen. Ik zou het zelf niet kiezen en sommige mensen zouden misschien denken: wat doe ik hier? Maar voor de bewoners van de wijk is dit hun plek geworden. Zo moet je keuzes maken. Als je ergens een deur opentrekt en het er muf ruikt, dan roept dat een andere gewaarwording op dan de geur van koffie en het geluid van leuke muziek.'

Klei

Voor wie moet een gebouw aantrekkelijk zijn? Dat is best een spannende vraag, weet De Jong. 'Stel, er gaat een kerkgebouw dicht en er komt een nieuw multifunctioneel gebouw. Moet het dan geschikt zijn voor de catechisatie of ook voor de onkerkelijke dorpsgenoot? Daar wordt het vaak spannend. Want openstaan voor de wijk kan zomaar betekenen dat kerkelijke mensen zich op zo'n plek wat minder thuis voelen.'

Het gebouw van Geloven in Spangen wordt ook door een buitenschoolse opvang gebruikt. 'Op zondag zit soms de klei nog op de tafel. Op de muur staat stripheld Goofy. Sommige mensen denken daardoor: gelukkig, hier kan ik binnenkomen zoals ik ben, op sneakers en in joggingbroek.' Je moet je er dus bewust van zijn wat een ruimte doet met de beleving van mensen, wil hij maar zeggen.

Cirkels

Bij de theorie over pionieren wordt wel gesproken van verschillende 'graden van betrokkenheid'. Het idee is dat je de mensen die betrokken zijn bij een gemeenschap in verschillende cirkels kunt zien. De Jong: 'Over het algemeen is het niet gebruikelijk dat iemand van de ene op de andere dag de kerk binnenloopt en vraagt om gedoopt te worden. Die stap is meestal te groot. Het mooiste is dus om een evenwichtig palet aan activiteiten te hebben, voor iedereen wat.'

Een maaltijd is er voor de onderlinge ontmoeting, dat is de buitenste cirkel. 'Je wilt een warme plek zijn voor donkere dagen. Sommige mensen zullen niet verder komen dan die cirkel. Het is

dus goed om die maaltijden te organiseren. Sommigen willen misschien ééns in de maand deelnemen aan een serieus gesprek over wat je belangrijk vindt in het leven of over hoe je je kids opvoedt. Anderen willen het geloof ontdekken via bijvoorbeeld een Alpha-cursus, of ze willen juist iets doen, zoals Present daar mogelijkheden voor biedt. Zo kom je, net als bij een ui die je afpelt, steeds dichterbij de kern, die je kunt vormgeven met een bijbelstudie, catechese, een viering of iets in die richting.'

Ruimte

Het gaat erom dat je momenten en plekken creëert om dichterbij de kern te komen en dat je tegelijkertijd de activiteiten die je kiest, ook volhoudt. 'Het is logisch dat je begint met een lage drempel. Maar het is natuurlijk geen berenval die dichtklapt. Het is geen fuik. Je wilt mensen bij Jezus brengen, maar die mensen moeten ook weer weg kunnen komen of ervoor kunnen kiezen om bijvoorbeeld alleen mee te eten als ze dat willen.'

'Pionieren begint met een verlangen dat mensen tot geloof komen in Jezus, of anders gezegd, dat ze een nieuw leven vinden. Dat gebeurt in gemeenschappen waar ruimte is om geloof te ontwikkelen en te oefenen. Dat is waar je naartoe wil door te pionieren, maar het ziet er op elke plek weer anders uit. Je ziet mensen op verschillende niveaus door graden van betrokkenheid heen trekken. Dat zijn zij niet alleen zelf; dat is ook ruimte die ontstaat voor God.' Voor al die niveaus van betrokkenheid is materiaal beschikbaar voor pioniers in de app. De app wordt ook steeds geüpdatet.

Voorleesclub

Een ander onderdeel van de theorie is een concept dat 'viervoudig luisteren' heet. 'Het gaat erom te luisteren naar de context, naar

“

Het gaat erom dat er de tijd en de ruimte is om God te vinden.”

God, naar het team zelf en naar de kerk. Als er nog andere kerken in een bepaalde wijk actief zijn, hoe kan je ze dan aanvullen? Wat kun je voor elkaar betekenen?’

Ook het luisteren naar de wijk is essentieel. ‘Het kan je visie zijn om een visclub op te richten, maar als er geen water is, of niemand wil vissen, waarom zou je dat dan doen?’ Dit luisteren doet een pioniersteam gaandeweg, onder begeleiding van een van de pioniersbegeleiders van IZB-Impact.

Kerken die kleiner worden, bijvoorbeeld een dorpskerk die krimpt, lopen het risico om in allerlei activiteiten te investeren die eigenlijk niet aansluiten bij niet-kerkelijke dorpsgenoten. Hoe voorkom je dat? ‘Als de groep kleiner wordt en de lijst van taken groter, dan gaat het ergens spaak lopen. Daarom zou ik zeggen: begin niet met tien nieuwe dingen. Begin drie dingen te proberen. In onze pioniersplek in Rotterdam wilden mensen graag een gratis bibliotheekpas. Nu ontstaat er een voorleesclubje. Je moet jezelf de ruimte geven om met een bepaalde onbevangenheid op weg te gaan, in plaats van met een zware zak op je rug je af te vragen hoe het weer wordt zoals vroeger. Het gaat om een bepaald evenwicht tussen het bestendige zoals het nu is en het vinden van nieuwe mogelijkheden.’

Team

Pionieren doe je in een team. Wat zijn de belangrijkste lessen die De Jong daarvoor op het spoor is gekomen? Wat kenmerkt een goed team? ‘Dat de leden verschillend zijn en dat ook weten van elkaar. Je moet elkaar met een

korreltje zout kunnen nemen als dat nodig is. Er moet verscheidenheid kunnen zijn, maar ook verbinding. De een praat makkelijker over het geloof dan de ander. De een kan heel goed een tijdpad en een begroting regelen; de ander denkt liever na over de grote lijnen. Als je het zo voor elkaar kunt krijgen, gaan mensen doen waar ze goed in zijn.’

Platform met expertisemateriaal

Sfeer, activiteiten kiezen, een team vormen; over al die missionaire thema's is via www.impact.izb.nl een schat aan informatie te vinden. Het platform is er gekomen naar aanleiding van vragen van pioniers en werkers zelf. De Jong: ‘Het idee van een online omgeving is dat er ook een soort interne community kan zijn. We ontwikkelen door op basis van de feedback die gebruikers aangeven.’

Missionaire maaltijden

Samen eten is een heel mooie missionaire activiteit. Een brochure met tips is te bestellen of te downloaden via www.izb.nl/impact/missionaire-maaltijden

Begeleiding

Wilt u vrijblijvend in gesprek over mogelijkheden om te pionieren, neem dan contact op met Henk Boerman (Hoofd IZB Impact) via h.boerman@izb.nl of via het algemene telefoonnummer van de IZB (033) 461 19 49.

Harry (l) en Hans (r)

HANDEN VAN HOOP
IN NOORDERLICHT

De stille krachten in de kerk

Op een heldere januariavond fiets ik naar de Prinsekerk in Rotterdam, doelgericht op zoek naar de ziel van Noorderlicht. Eerst vind ik rust en verdieping tijdens het middaggebed van Stadsklooster Rotterdam, en daarna ontmoet ik twee onmisbare stille krachten van de kerk: Harry van Son, de vriendelijke hulpkoster, en Hans Paauwe, de bezielde diaconaal werker die het vrijwilligerswerk coördineert. Samen met een heel team aan vrijwilligers vormen ze 'de stille krachten' achter Noorderlicht. Wat betekent de gemeente voor hen en hoe uiten zij hun geloof?

Harry is eigenlijk meestal degene die luistert naar ieder die de levendige, gezellige keuken van de kerk binnenstapt. Of het nu de dominee, kerk-gangers, vrijwilligers of buurtbewoners zijn, Harry verwelkomt iedereen met een kop koffie of thee. 'Dit is mijn plek', vertelt hij terwijl hij de soepkommen klaarzet voor het gezamenlijke maaltjeditueel na het gebed. 'Ik ben hier vaak in de keuken, maar doe ook andere klusjes in het gebouw. Zalen voorbereiden voor vergaderingen van bijvoorbeeld Verenigingen van Eigenaren uit de wijk, muziekkoren bedienen, de agenda bijhouden, het hoort er allemaal bij.' Het is

overigens niet zo dat iemand aankondigt dat Harry een goed luisterend oor heeft. 'Het loopt eigenlijk gewoon altijd zo.' Die middag kwam ook een mevrouw met afasie binnenlopen. Ze is aardig, begrijpt alles, maar kan door haar aandoening niet praten. Toch weet Harry al snel wat ze bedoelt, en ze weet zich welkom. Harry begrijpt haar zonder woorden. Dat is een talent. 'Ik zie ook niet erg veel verschil tussen mensen. Je wilt gewoon helpen.'

Hans Paauwe, de diaconaal werker, vult aan: 'De soep wordt elke maandagmiddag verzorgd door de diaconie. Samen eten verbindt mensen. Diaconaal werk is gastvrijheid, voor elkaar zorgen, dingen samen doen.' De rol van hulpkoster gaat verder dan alleen praktische taken. 'Ik raak altijd wel in gesprek, luister naar leuke verhalen en

soms naar problemen. Als hulpkoster ben je vooral een luisterend oor, en dat gaat eigenlijk vanzelf', voegt Harry toe.

Harry's reis met Noorderlicht begon bij de voedselbank van de Samaritaan in Rotterdam. Toen dominee Niels de Jong naar Noorderlicht vertrok, volgde Harry hem al snel. 'Het was goed bij de Samaritaan, en het is ook goed bij Noorderlicht.' Hans benadrukt dat Noorderlicht mogelijk gemaakt wordt door heel veel mensen die praktisch bijdragen wat ze kunnen. 'Velen, zoals Patrick, Mory, Robert-Jan, en Rien, hebben hun eigen unieke bijdragen. De een kan goed fietsen repareren, de ander kan fantastisch goed schilderen, weer een ander kan goed klussen met hout.' Tijdens ons gesprek schroeft vrijwilliger Rien tien nieuwe stoelen in elkaar.

Harry (l) en Hans (r)

Hans vervolgt: 'Er zijn hier altijd wel klussen te doen. Het is ook een mooie manier om elkaar nader te leren kennen en je kring te verbreden in de gemeente. Ons klusteam is echt een deel van Noorderlicht, en daarom hebben we hen ook op de website gezet.'

De stille krachten van Noorderlicht vormen een ondersteunend netwerk dat de kerk draagt. 'Omdat er altijd iemand is hier', legt Hans uit. 'De dominee, Niels, is bijna elke dag aanwezig, zelfs bij praktische taken zoals het regelen van warme chocolademelk en de vuurkorven na de kerstdienst. Dat hoeft hij natuurlijk niet te doen. En toch, dienend leiderschap en betrokkenheid creëren een sfeer waarin de stille krachten zich gewaardeerd voelen. Ik denk ook dat door die eigenschappen de stille krachten van Noorderlicht zich gesteund en gewaardeerd weten. Hij is wel voor mij iemand die laat zien hoe je het leven met Jezus vormgeeft. Daar leer ik van.' Hans heeft nog wel een wens. 'Misschien nog een klein

beetje meer praktische handjes vanuit de jonge gemeente. En we hopen een nieuwe koster aan te nemen, als versterking naast Harry.'

Het diaconaal werk van Hans blijft niet beperkt tot het begeleiden van vrijwilligers. 'Mijn geloof was al sterk, maar is dieper geworteld geraakt door mijn werk hier. Zo kwam ik afgelopen zondag een gepensioneerde man tegen, hij zat alleen in de kerkzaal, en ik liep naar hem toe om kennis te maken. Hij vertelde dat hij in november in z'n nekvel gegrepen was door God. Dus ik vroeg naar zijn verhaal. Wie weet waarmee dat hem of ons dan verder kan brengen. Hij is zoekende en misschien vindt hij wel ergens anders z'n plek. Het kan allemaal. Gisteren zat hij wel bij ons in de dienst. Die vond hij mooi en de liedjes kwamen ook echt binnen. Hij klapte als enige mee! Het onderwerp van de preek was 'dankbaarheid'. Het maakte hem enthousiast. Dat raakt mij dan ook weer.'

Harry ondersteunt bij evenementen en blijft online diensten volgen, altijd paraat voor wie hulp nodig heeft. Zijn geloof is gegroeid bij Noorderlicht, waar hij ook de Alpha-cursus volgde. 'God betekent heel veel in mijn leven.'

Na een boeiend gesprek fiets ik met een vol hart opnieuw de winterkou in, maar niet voordat we met een groepje de afwas van de middagsoep hebben gedaan.

“

Je bent als hulpkoster vooral veel aan het luisteren.”

Ledenvergadering GZB, HGJB en IZB

Op donderdag 6 juni 2024 hopen de GZB, HGJB en IZB hun Algemene Ledenvergaderingen te houden in De Schakel te Nijkerk. Aansluitend volgt een inhoudelijk programma over 'Geloofsvoorbeelden' met Andries Knevel.

17.00 uur	Gezamenlijke maaltijd
18.15 uur	Start Algemene Ledenvergadering gevolgd door inhoudelijk programma 'Geloofsvoorbeelden'
21.20 uur	Afsluiting

Aanmelden voor de avond kan via info@izb.nl. De vergaderstukken voor de Algemene Vergadering zijn ruim voor 6 juni op de website van de IZB te vinden.

Colofon

Tijding is een gratis uitgave voor leden van de IZB, vereniging voor zending in Nederland. De IZB is actief binnen de Protestantse Kerk in Nederland en stimuleert, adviseert en ondersteunt gemeenten en gemeenteleden bij missionair werk.
Meer info: www.izb.nl.

Overname van artikelen is toegestaan met bronvermelding.

Adres

Breestraat 59-61
3811 BH Amersfoort
Tel. (033) 461 19 49
E-mail: info@izb.nl

Redactie

Afdeling Communicatie IZB:
Michael Boon
Anneke Verhoeven
Jozanneke van den Bosch
Nels Fahner
Marieke Verkaik (secretariaat)

Opmaak

Ivar van Loen, www.ivarontwerpt.nl

Directie IZB

Dr. Sjaak van den Berg

Lidmaatschap IZB

De IZB is een vereniging. Met uw lidmaatschap ondersteunt u de voortgang van het evangelie in ons land en blijft u betrokken bij actuele ontwikkelingen in missionair werk. De contributie bedraagt minimaal € 10 per jaar.

Uw steun

Steun de zending in Nederland door uw gebed en door uw gift. U kunt de IZB ook op laten nemen in uw testament. Graag willen we u helpen dat te regelen.
U kunt hiervoor vrijblijvend een afspraak maken via tel. (033) 461 19 49 of via een mailtje naar info@izb.nl.

Bankgegevens

IBAN, NL 26 RABO 0302 2061 91
BIC: RABONL2U